

EDUCATIEF GRADUAAT IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL

TOETS NIEUWE OPLEIDING • ADVIESRAPPORT

3 JANUARI 2019

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie.....	3
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	5
2.1	Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau.....	5
2.2	Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving.....	6
2.3	Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau.....	9
2.4	Eindoordeel	11
3	Beoordelingsproces	12
4	Overzicht oordelen	13
	Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding.....	14
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR).....	15
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie	16
	Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten	17
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	18

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

De visitatiecommissie (hierna: commissie) die de nieuwe opleiding educatief graduaat in het secundair onderwijs van de Erasmushogeschool Brussel heeft beoordeeld, brengt een **positief advies** uit aan de NVAO. Zij baseert haar oordeel op het informatiedossier en het toelichtende gesprek dat in Brussel is gevoerd.

De graduaatsopleiding is ontwikkeld vanuit een samenwerking met de deelnemende centra voor volwassenenonderwijs (CVO COOVI en CVO De ORANJERIE) en de Vrije Universiteit Brussel (VUB). De commissie heeft op 26 november 2018 een toelichtend gesprek gevoerd met een afvaardiging van de opleiding over het aangeboden informatiedossier. De drie geformuleerde generieke kwaliteitswaarborgen (GKW's) vormden hierbij het uitgangspunt.

Om het **beoogd eindniveau** in kaart te brengen, is uitgegaan van de domeinspecifieke leerresultaten (DLR) voor de educatieve graduaatsopleiding, zoals opgesteld door de werkgroep Lerarenopleiding van VLHORA (zie bijlage 2). De DLR zijn vertaald naar 13 opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR). De opleiding heeft drie specifieke accenten benoemd: i) grootstedelijkheid en superdiversiteit; ii) meertaligheid in de klas en taalontwikkelen lesgeven; iii) gedifferentieerd en inclusief onderwijs en 21e eeuwse vaardigheden. Deze accenten zijn terug te zien in de OLR. De OLR zijn uitgewerkt in gedragsindicatoren en opleidingsonderdeeldoelen. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt wat van de studenten op niveau 5 verwacht wordt.

De commissie vindt de vertaling van DLR naar OLR goed geformuleerd. Ook de uitwerking naar gedragsindicatoren en opleidingsonderdeeldoelen wordt gewaardeerd. Een verdere concretisering acht de commissie wel nodig. Ze raadt de opleiding aan om daarbij expliciet gebruik te maken van de opgedane kennis en ervaring van de CVO's.

De opleiding heeft gekozen voor een nieuwe geïntegreerde aanpak, de zogenaamde leertaakgerichte leeromgeving. Omdat binnen deze **onderwijsleeromgeving** gedifferentieerd kan worden naar niveau en behoefte, verwacht de opleiding hiermee goed aan te sluiten bij wat een student op niveau 5 nodig heeft.

De drie trajecten die worden onderscheiden (voltijd overdag, deeltijd avond, LIO) zijn grotendeels overeenkomstig. Ze verschillen alleen in het tijdstip van aanbidding. Ook de LIO-studenten volgen het ontwikkelde programma maar wel met een sterke verbinding met de werkplek van de student.

Het beschreven didactisch concept en de opbouw van het curriculum sluiten aan bij de OLR en de gelegde accenten. Blended learning en stage spelen een belangrijke rol. De ervaring die hiermee reeds is opgedaan binnen de CVO's ziet de commissie als van grote meerwaarde. Zeker omdat de opleiding verzorgd zal worden door huidige personeelsleden van de betrokken CVO's. Het totaalpakket van OLR, visie, concept, ontwerpprincipes, leerlijnen en aanwezige ervaring, geeft de commissie het vertrouwen dat er op tijd een opleiding zal zijn gerealiseerd waar studenten zich kunnen ontwikkelen tot een goed toegeruste leraar overeenkomstig de geformuleerde opleidingsspecifieke leerresultaten op niveau 5. De aanbevelingen die de commissie op deze GKW doet hebben betrekking op de nadere invulling van vakdidactiek, de vrije ontwikkelruimte, internationalisering en de rol van de mentoren.

De opleiding valt onder het kwaliteitssystem van de Erasmushogeschool. Voor de vaststelling van het **gerealiseerd eindniveau** is een toetsbeleidsplan opgesteld. Er wordt gewerkt met verschillende toetsvormen en beoordeling met rubrics. De stage wordt beoordeeld aan de hand van observatieprotocollen en een reflectieverslag van de student. De beoordeling van de vrije ontwikkelruimte gebeurt op basis van een ontwikkelportfolio.

Op basis van Eerder Verworven Kwalificaties (EVK's) en Eerder Verworven Competenties (EVC's) kunnen studenten vrijstellingen krijgen. De opleiding werkt nog aan een gezamenlijke procedure.

De commissie vindt de toetsing in grote lijnen goed georganiseerd en ziet dat er belang wordt gehecht aan goede toetsing. Aanbevelingen die de commissie doet hebben te maken met de uitwerking van de toetsing, met name betreffende de vrije ontwikkelruimte en de praktijkcomponent. Ook vraagt de commissie aandacht voor een toegankelijke, bij voorkeur kosteloze, EVC-procedure.

De commissie heeft **aanbevelingen** geformuleerd vanuit de conclusie dat het dossier met het toelichtende gesprek hebben geleid tot de beoordeling 'voldoende' op alle onderdelen en daarmee tot een positief advies over deze opleiding. De aanbevelingen zijn:

GKW 1

- De uitwerking van het beoogd eindniveau meer concretiseren en daarbij expliciet gebruik (blijven) maken van de kennis en ervaring binnen de CVO's.

GKW 2

- Zorgen voor een heldere to-the-point communicatie, aan studenten, docenten en andere betrokkenen, zowel voorafgaande als tijdens de opleiding;
- Monitoren of met de clustering van vakken de didactiek voldoende vakspecifiek wordt aangeboden;
- De eisen en mogelijkheden binnen de leerlijn 'Vrije Ontwikkelingsruimte' nader uitwerken;
- De rol van mentoren formaliseren en helder maken welke middelen in tijd en geld nodig zijn voor een goede begeleiding van de student op de werkplek;
- Internationalisering explicieter maken en regulier opnemen in het programma.

GKW 3

- De voor de evaluatie benodigde documenten en rubrics grondig en tijdig uitwerken in lijn met het toetsbeleid;
- De toetsing van de vrije ontwikkelruimte en de praktijkcomponent nader uitwerken met speciale aandacht voor de rol van het development center, resp. het werkveld.
- Een EVC-procedure uitwerken waarbij studenten in kort tijdsbestek, bij voorkeur kosteloos, hun nuttige beroepservaring zichtbaar kunnen maken en in kunnen zetten voor de opleiding.

De commissie wenst de opleiding en haar partners veel succes met de verdere ontwikkeling van deze graduaatsopleiding.

Den Haag, 3 januari 2019

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding voor de opleiding educatief graduaat in het secundair onderwijs van de Erasmushogeschool Brussel,

Mariëlle Geelen
(voorzitter)

Joke Kiewiet-Kester
(secretaris)

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

2.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

In het informatiedossier TNO geeft de Erasmushogeschool een beschrijving van de ontwikkeling van de nieuwe opleiding. Er is een DesignTeam gevormd dat werd samengesteld uit vertegenwoordigers van de deelnemende instellingen die reeds samenwerkten in het samenwerkingsverband EDU-XL. De Erasmushogeschool geeft aan alle bestaande expertise te hebben gebundeld, gedeeld en verrijkt om te komen tot een ambitieuze nieuwe opleiding. De betrokken partijen durven deze uitdaging aan omdat het een voortvloeisel is uit het **ontwerpproces** waarbij alle partners betrokken zijn.

Om het beoogd eindniveau in kaart te brengen, is uitgegaan van de domeinspecifieke leerresultaten (DLR) voor de educatieve graduaatsopleiding, zoals opgesteld door de werkgroep Lerarenopleiding van VLHORA (zie bijlage 2). De DLR zijn vertaald naar 13 **opleidingsspecifieke leerresultaten** (OLR). Hoe de OLR zich verhouden tot de DLR heeft de opleiding in een schema inzichtelijk gemaakt.

De beoogde eindresultaten zijn geconcretiseerd in drie niveaus van doelstellingen om de geleidelijke verwerving van de resultaten gedurende de opleiding zichtbaar te maken en toe te kunnen wijzen aan de verschillende onderdelen waaruit de opleiding is opgebouwd. Per OLR (niveau 1) zijn gedragsindicatoren geformuleerd (niveau 2) die weer zijn gekoppeld aan opleidingsonderdeeldoelen (niveau 3). Opleidingsonderdeeldoelen zijn enkelvoudige leerdoelen die aangeven welke kennis, vaardigheden en attitudes in een specifiek opleidingsonderdeel ontwikkeld en beoordeeld worden. In het informatiedossier wordt in de vorm van een Pyramide de onderlinge samenhang van de niveaus weergegeven.

De opleiding beschrijft dat **praktijkoriëntatie** een belangrijk uitgangspunt is. Ze heeft drie specifieke accenten benoemd: i) grootstedelijkheid en superdiversiteit; ii) meertaligheid in de klas en taalontwikkelen lesgeven; iii) gedifferentieerd en inclusief onderwijs en 21e eeuwse vaardigheden.

Deze accenten zijn geformuleerd op basis van eerder opgedane ervaringen, inzichten uit wetenschappelijke literatuur, benchmarks met andere lerarenopleidingen en input van de eigen partners. Ze zijn verwerkt in de OLR. De opleiding wil er hiermee voor zorgen dat de leraar goed wordt toegerust, aansluitend bij de actuele eisen en de (grootstedelijke) context waarin de leraren terecht zullen komen.

De educatieve graduaatsopleiding sluit nauw aan bij de opzet, werking en aanpak van de verkorte educatieve bachelor. In het toelichtende gesprek is uitgebreid gesproken over **het niveau van de opleiding** in relatie tot de verkorte bachelor. De gesprekspartners gaven aan dat het verschil gemaakt wordt door differentiatie op het niveau van autonomie, inhoud en onderzoekende houding. Dit is vormgegeven in een leergerichte leeromgeving. Er is geen verschil in basiscompetenties tussen leraren op de verschillende niveaus. De gesprekspartners motiveren dat door aan te geven dat iedere leraar, ongeacht niveau, zich in dezelfde schoolcontext begeeft en daarom dezelfde basiscompetenties nodig heeft.

Overwegingen

De commissieleden vinden de vertaling van DLR naar OLR goed geformuleerd en hebben het idee dat de opleiding dit scherp voor ogen heeft. De gelegde accenten zijn goed te verantwoorden en sluiten aan bij de oriëntatie van de opleiding. De uitwerking in gedragsindicatoren vindt de commissie op zich een goede zaak. De commissie vindt wel dat de beschreven gedragsindicatoren nog breed interpreteerbaar zijn. De commissie begrijpt de uitleg van de opleiding dat van alle leraren qua gedrag overeenkomstig wordt verwacht, maar vindt het onderscheid tussen niveau 5 en 6 hierdoor moeilijk terug te zien.

Dit komt overeen met het bredere beeld dat de commissie heeft van het rapport en het toelichtende gesprek. Ze constateert een hoog conceptueel gehalte in het rapport en vraagt zich af in hoeverre de uitwerking geconcretiseerd is. De antwoorden die de betrokkenen vanuit de CVO's hieromtrent gaven, vond de commissie helder en doorleefd en van grote meerwaarde om een beeld te krijgen bij de beschrijvingen uit het rapport. De commissie hoopt dat deze concrete, praktijkgerichte en heldere benadering in de opleiding behouden blijft.

Op basis van de bevindingen en overwegingen doet de commissie de volgende aanbeveling:

- De uitwerking van het beoogd eindniveau meer concretiseren en daarbij expliciet gebruik (blijven) maken van de kennis en ervaring binnen de CVO's.

Oordeel: voldoende

2.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

De opleiding heeft gekozen voor een nieuwe geïntegreerde aanpak, de zogenaamde **leertaakgerichte leeromgeving**. Op basis van de ervaringen binnen het CVO, verwacht de opleiding hiermee goed aan te sluiten bij wat een student op niveau 5 nodig heeft omdat er binnen de leertaakgerichte leeromgeving gedifferentieerd kan worden naar niveau en behoefte.

Er worden **drie trajecten** onderscheiden: voltijds (overdag), deeltijds (avond) en LIO. Het verschil tussen de trajecten heeft enkel betrekking op het tijdstip van aanbidding: overdag of in de avond. Ook de LIO volgt hetzelfde programma maar met een sterkere verbinding met de werkplek van de student.

Bij het ontwerp van de opleiding is uitgegaan van het **didactisch concept** van de Erasmushogeschool. Door middel van 'uitdagend en zelfgestuurd onderwijs', 'coachende aanpak' en 'blended learning' wil de opleiding de studenten laten komen tot 'studentleerresultaten'.

Vanuit het didactisch concept heeft de opleiding gekozen voor het opzetten van een programma waarin contactonderwijs en afstandsonderwijs 'maximaal en flexibel' op elkaar zijn afgestemd: **blended learning**. De CVO's hebben hier reeds ervaring mee. De opleiding geeft in het toelichtend gesprek aan zich ervan bewust te zijn dat studenten op niveau 5 een hogere drempel met betrekking tot het gebruik van ICT-middelen kunnen ervaren dan de niveau 6 studenten. De opleiding wil hierop inspelen door voldoende begeleiding in te zetten, met name bij de start van de opleiding. In bijeenkomsten worden studenten op weg geholpen en worden handelingen aangeleerd. In een latere fase wordt de begeleiding afgebouwd en is er een docent beschikbaar voor tussentijdse vragen. Deze werkwijze wordt reeds gebruikt binnen de CVO's en de gesprekspartners geven aan dat dit goed werkt voor hun studenten.

De opleiding vindt het belangrijk om aan te geven dat zij per programmaonderdeel en opleidingsniveau heeft gekeken wat online of offline kan worden aangeboden. Als voorbeeld wordt het onderdeel 'instructievaardigheden' genoemd. De theorie kan online worden aangeboden maar de vaardigheden worden geoefend in gesprekken op de leslocatie. Ook zal voor studenten op niveau 5 bepaalde leerstof tijdens lessen worden aangeboden terwijl niveau 6 studenten hier online mee aan de slag gaan.

Het **curriculum** is opgebouwd in 4 fasen (oriënteren, exploreren, verdiepen & verbreden, integreren) van elk een semester waarin twee opleidingsonderdelen (OLOD's) worden aangeboden. Een OLOD bestaat uit een geïntegreerd aanbod op de leerlijnen 'Professionele identiteit', 'Pedagogie & didactiek', 'Vakdidactiek', 'Reflecterend & Onderzoekend handelen'. De leerlijnen 'Vrije Ontwikkelruimte' en 'Praktijkcomponent' worden los van de OLOD's vormgegeven.

Omdat de opleiding wordt aangeboden voor leraren van alle vakken, heeft de commissie tijdens het toelichtend gesprek specifieke aandacht voor de invulling van de leerlijn **vakdidactiek**. In de opleidingen waar deze opleiding uit voortkomt, was het zo dat studenten met betrekking tot vakdidactiek drie opdrachten inleverden en dat deze dan door een docent-op-afstand werd beoordeeld. In de nieuwe opleiding wordt gekeken hoe dit meer ontwikkelingsgericht kan worden georganiseerd. Hiertoe zijn de vakken verdeeld over clusters. Aan elk cluster wordt een inhoudelijk expert als vakdocent gekoppeld. Dit is nog in ontwikkeling.

Voor de invulling van de **vrije ontwikkelruimte** (15 ECTS) speelt het Development Center een belangrijke rol. Bij de start van de studie wordt van alle studenten bekeken waar hun individuele ontwikkelpunten liggen. Op basis hiervan wordt een programma opgesteld. Hierin kan aandacht zijn voor bijvoorbeeld stage, vakinhoud, ICT-ondersteuning, taalondersteuning, internationalisering of een tweede vakdidactiek. In een leercontract zal worden vastgesteld wat de student gaat doen en hoe dat wordt beoordeeld.

De **praktijkcomponent** bestaat uit twee delen: i) de geïntegreerde praktijkopdrachten in de leertaken van de geïntegreerde olods en ii) de praktijkstages. Voor het LIO-traject wordt de praktijkcomponent zoveel mogelijk op de eigen werkplek uitgevoerd. Binnen de samenwerking EDU-XL wordt gewerkt met partnerscholen. De partnerscholen hebben meegedacht in de ontwikkeling van de opleiding. Studenten worden op de werkplek begeleid door mentoren. De opleiding geeft aan veel belang te hechten aan het werkplekleren maar tegelijkertijd niet veel invloed te hebben op de kwaliteit van de mentor. Er worden mentorentrainingen verzorgd maar de opkomst is laag.

Internationalisering is niet expliciet opgenomen in het programma. De educatieve graduaatsopleiding komt voort uit en heeft sterke samenhang met de opleidingen van de CVO's en met de reguliere bachelor. Binnen de CVO's was internationalisering geen onderdeel. Binnen de reguliere bachelor opleiding heeft men aandacht voor internationalisering onder de noemer 'Internationalisation at home'. De Erasmushogeschool heeft een systeem voor studenten die naar het buitenland willen. Studenten van de Educatieve Graduaatsopleiding zouden daar ook gebruik van kunnen maken. Ditzelfde geldt voor de docenten. Een andere mogelijkheid voor internationalisering ziet de opleiding in het samenwerkingsverband met de VUB. Er zitten internationale studenten in Brussel en de opleiding schat in dat het vrij makkelijk is om studenten te vragen voor een gastles. Dit is nog niet als zodanig vormgegeven.

Om zelf op de hoogte te blijven van wat er internationaal speelt, heeft de schoolleiding reizen gemaakt naar verschillende Europese steden. Voor de samenwerking met het werkveld wordt vooral gekeken naar de ervaringen in Nederland waar dit onder de term Opleidingschool is uitgewerkt.

De opleiding zal verzorgd worden op **drie of vier locaties** door **huidige personeelsleden** van de betrokken CVO's. Zij zullen werkzaam worden voor de Erasmushogeschool of de Vrije Universiteit Brussel. Tijdens het toelichtende gesprek wordt aangegeven dat de loopbaangesprekken recent gevoerd zijn en dat daarmee bekend is wie ingezet gaat worden. De commissie heeft hier inzage in gekregen. Nu bekend is wie aan de opleiding verbonden zal zijn, volgt een toekenning van de verantwoordelijkheden en taken.

De opleiding geeft aan dat alle vier de campussen de nodige voorzieningen hebben om de opleiding aan te bieden. In Diest, Leuven en Andelecht zal de opleiding zeker starten. De nieuwe campus wordt als locatie toegevoegd als er voldoende inschrijvingen zijn.

Overwegingen

De onderwijsleeromgeving is vormgegeven op basis van verschillende theorieën en ervaringen. De commissie vond het hoge conceptuele gehalte van de beschrijving lastig te doorgronden. Pas tijdens het gesprek kreeg de commissie meer duidelijkheid over de samenhang en vormgeving van het programma. Ze komt tot de conclusie dat de visie, het concept, de ontwerpprincipes en leerlijnen, in combinatie met de OLR, de mogelijkheid biedt tot een goed doordachte opbouw van het programma. Een heldere to-the-point communicatie hierover, aan studenten, docenten en andere betrokkenen, zowel voorafgaande als tijdens de opleiding, ziet de commissie als belangrijk aandachtspunt.

De commissie had vooraf veel vragen over de aanpak 'blended learning'. Na het toelichtend gesprek constateert de commissie dat dit goed doordacht is en dat de expertise vanuit de CVO's hierbij duidelijk gehonoreerd is. Dit geeft de commissie vertrouwen over de uitvoering. Als aandachtspunt ziet de commissie de toerusting van de docent. Om voor alle studenten onderwijs op maat te kunnen bieden, wordt veel van de docenten verwacht. Ook hier acht de commissie het geruststellend dat de CVO's hier reeds ervaring mee hebben.

Het aanbieden van vakdidactiek vindt de commissie, ook na het toelichtende gesprek, een belangrijk aandachtspunt. De nieuwe werkwijze met clustering van vakken acht de commissie een flinke verbetering ten opzichte van de oude situatie. Toch blijft bij de commissie twijfel bestaan of op deze wijze de algemeen didactische conceptuele kaders voldoende vakspecifiek zullen worden ingevuld.

De commissie vindt het goed om te bemerken dat in contact met het werkveld op diverse niveaus en op diverse momenten is voorzien.

Omdat de opleiding het werkplekleren een belangrijke component vindt, acht de commissie de kwaliteit van de werkplek van groot belang. Vanuit dit oogpunt vraagt de commissie extra aandacht voor de kwaliteit van de mentoren. Ze adviseert om de rol van mentor te formaliseren en helder te maken welke middelen in tijd en geld nodig zijn voor een goede begeleiding van de student op de werkplek. De commissie verwacht dat dat een positief effect zal hebben op de opkomst bij de mentorentraining.

De aandacht voor internationalisering vindt de commissie te mager. Zoals uit het gesprek blijkt, ziet de opleiding voldoende mogelijkheden voor internationalisering. De commissie vindt het belangrijk dat deze of andere mogelijkheden worden uitgewerkt om internationalisering een plek te geven in het onderwijsprogramma.

De commissie ziet de meerwaarde van de leerlijn 'Vrije ontwikkelruimte'. Wel vraagt ze zich af of de invulling niet te vrijblijvend is of kan zijn. In het toelichtende gesprek gaf de opleiding aan dat het Development Center een belangrijke rol zal gaan spelen bij het bepalen van de invulling van de vrije ontwikkelruimte. Het is de commissie echter niet duidelijk geworden welke eisen de opleiding stelt aan de invulling van de vrije ontwikkelruimte en wat gedaan wordt met studenten waarvan geen expliciete aandachtspunten naar voren komen.

Op basis van de bevindingen en overwegingen doet de commissie de volgende aanbevelingen:

- Zorgen voor een heldere to-the-point communicatie, aan studenten, docenten en andere betrokkenen, zowel voorafgaande als tijdens de opleiding;
- Monitoren of met de clustering van vakken de didactiek voldoende vakspecifiek wordt aangeboden;
- De eisen en mogelijkheden binnen de leerlijn 'Vrije Ontwikkelingsruimte' nader uitwerken;
- De rol van mentoren formaliseren en helder maken welke middelen in tijd en geld nodig zijn voor een goede begeleiding van de student op de werkplek;
- Internationalisering explicieter maken en regulier opnemen in het programma.

Oordeel: voldoende

2.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

De Erasmushogeschool beschikt over een **kwaliteitszorgsysteem** waar de nieuwe opleiding onder zal vallen. In een **toetsbeleidsplan** zijn de gezamenlijke visie, afspraken en procedures met betrekking tot de evaluatie bepaald. De algemene uitgangspunten zullen voor de nieuwe opleiding nog nader worden uitgewerkt. Criteria, beoordelingsschalen en reflectie-indicatoren worden in samenspraak met de docententeams geformuleerd. Een toetscommissie houdt hier zicht op.

De **leerresultaten van de leerlijnen** worden afgetoetst in het laatste semester. Met geïntegreerde eindevaluaties wil de opleiding garanderen dat de student alle leerresultaten op niveau bereikt heeft. Ze gaat beoordelingsschalen en scorevoorschriften ontwikkelen en hanteren om dit inzichtelijk te maken. Ook gaat de opleiding verschillende toetsvormen inzetten. In het informatiedossier wordt hier inzicht in gegeven. In het toelichtende gesprek geeft de opleiding aan naar een verdere diversiteit van toetsing te streven.

Voor de toetsing wordt voorzien in **rubrics**. Voor niveau 5 is dan een gemiddelde score voldoende, de hoogste scores horen bij beheersing op niveau 6. Hiermee wil de opleiding een onderscheid maken tussen het eindniveau 5 en 6. Het maakt tevens een doorgroei zichtbaar en mogelijk voor de studenten van de Educatieve Graduaatsopleiding.

Van de **praktijkcomponent** worden de geïntegreerde praktijkopdrachten van de laatste leertaak beoordeeld en verwerkt in de totaalscore van de betreffende OLOD. De beoordeling van de stage richt zich op de realisatie van de gedragsindicatoren. Voor beide onderdelen wordt een observatieprotocol ingezet. De stage wordt aanvullend beoordeeld aan de hand van een door de student geschreven reflectieverslag.

De **vrije ontwikkelruimte** wordt afgetoetst met een ontwikkelingsportfolio. Welke eisen hier precies aan gesteld worden, is nog niet bepaald.

Op basis van Eerder Verworven Kwalificaties (**EVK's**) en Eerder Verworven Competenties (**EVC's**) kunnen studenten vrijstellingen krijgen. Er is dan sprake van een persoonlijk deeltraject. Binnen de hogeschool is hiervoor reeds een procedure. Ook de CVO's hebben reeds een procedure. Een procedure op overkoepelend niveau is nog in ontwikkeling.

Overwegingen

De commissie vindt de toetsing in grote lijnen goed georganiseerd. Het instellen van een toetscommissie ter ondersteuning, bewaking en borging van de toetskwaliteit illustreert het belang dat er gehecht wordt aan goede toetsing. De beschrijving van het kwaliteitszorgsysteem en het toetsbeleidsplan geven de commissie het vertrouwen dat de toetsing goed wordt opgepakt. Echter, ook op dit punt ontbreekt de concretisering. De commissie stelt dat de opleiding de komende maanden hard zal moeten werken om tijdig te voorzien in bruikbare documenten waarmee het toetsbeleid wordt geoperationaliseerd.

De toetsing van de vrije ontwikkelruimte is de commissie niet duidelijk geworden. Mogelijk heeft dit te maken met het ontbreken van de kaders, zoals beschreven bij kwaliteitswaarborg 2. Toetsing van dit onderdeel zal gelijk met de verdere invulling gestalte moeten krijgen. De commissie verwacht dat er daarbij speciale aandacht zal gaan naar de rol en toerusting van het development center. Overeenkomstige denkwijze geldt voor de toetsing van de praktijkcomponent waarbij de rol van het werkveld duidelijk aandacht behoeft.

De commissie vindt het belangrijk dat er een goede gezamenlijke EVC-procedure komt. Bij de CVO's is deze procedure nu kort en gratis. De commissie wil adviseren dat ook voor de te ontwikkelen gezamenlijke procedure zo te houden opdat kosten geen belemmering kunnen vormen voor het inzetten van nuttige beroepservaring ten behoeve van de studie.

Op basis van de bevindingen en overwegingen doet de commissie de volgende aanbevelingen:

- De voor de evaluatie benodigde documenten en rubrics grondig en tijdig uitwerken in lijn met het toetsbeleid;
- De toetsing van de vrije ontwikkelruimte en de praktijkcomponent nader uitwerken met speciale aandacht voor de rol van het development center, resp. het werkveld.
- Een EVC-procedure uitwerken waarbij studenten in kort tijdsbestek, bij voorkeur kosteloos, hun nuttige beroepservaring zichtbaar kunnen maken en in kunnen zetten voor de opleiding.

Oordeel: voldoende

2.4 Eindoordeel

De commissie beoordeelt elk van de generieke kwaliteitswaarborgen als voldoende en bijgevolg is ook het eindoordeel voor de opleiding **educatief graduaat in het secundair onderwijs van de Erasmushogeschool Brussel** voldoende.

De commissie ziet dat er met de partners veel aandacht is besteed aan de ontwikkeling van de nieuwe opleiding als ook aan het schrijven van het informatiedossier ten behoeve van de TNO. De inbreng van de CVO's hierbij acht de commissie zeer waardevol en van groot belang. Zeker ook omdat de Erasmushogeschool nog een flinke stap heeft te zetten bij de verdere uitwerking van het programma.

De contouren van de opleiding zijn goed en geven het vertrouwen dat er op tijd een opleiding zal zijn gerealiseerd waar studenten zich kunnen ontwikkelen tot een goed toegeruste leraar overeenkomstig de geformuleerde opleidingsspecifieke leerresultaten op niveau 5. Er is voldoende visie, kennis en ervaring aanwezig om dit te realiseren. Sterke punten in het programma ziet de commissie in de leertaakgerichte leeromgeving en de samenwerking met het werkveld. Aandachtspunten ziet de commissie in de invulling van de vakdidactiek en de vrije ontwikkelruimte, alsmede de component internationalisering. Het kwaliteitszorgsysteem van de Erasmushogeschool waar de opleiding onder zal vallen en de beschrijving van het toetsbeleid versterken het beeld van de commissie dat er met aandacht en kennis van zaken gewerkt wordt aan deze nieuwe opleiding.

De aanbevelingen die in dit rapport zijn gegeven, hebben in grote mate te maken met de concretisering en verdere uitwerking van de opleiding. De commissie vraagt hiervoor aandacht vanuit de conclusie dat het dossier met het toelichtende gesprek hebben geleid tot de beoordeling 'voldoende' voor deze opleiding.

De commissie wenst de opleiding en haar partners veel succes met de verdere ontwikkeling van deze Educatieve Graduaatsopleiding.

3 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het “Kader Toets Nieuwe Opleiding specificatie Educatieve Graduaatsopleiding en Educatieve Masteropleiding”, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 8 juni 2018.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan het vooroverleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens een vooroverleg op 26 november 2018 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens het toelichtend gesprek voorbereid.

Het toelichtend gesprek vond plaats op een opleidingsonafhankelijke locatie te <locatie> op 26 november 2018 om 10:00 uur. De onderstaande gesprekspartners namen hieraan deel:

- **Mariëlle Geelen** (voorzitter);
- **Kristof De Coninck** (commissielid);
- **Walter Verniers** (commissielid);
- **Koen Smets** (student-commissielid).

Tijdens dit gesprek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld.

Tijdens een besloten nabespreking op 26 november 2018 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de vier generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt. Het door de voorzitter vastgestelde adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 3 januari 2019.

4 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per generieke kwaliteitswaarborg het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 2 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1. Beoogd eindniveau	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3. Te realiseren eindniveau	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding

Naam, Adres, telefoon, e-mail, website instelling	Erasmushogeschool Brussel Nijverheidskaai 170 B-1017 BRUSSEL +32 2 523 37 37 info@ehb.be www.ehb.be
Naam, functie contactpersoon	<ul style="list-style-type: none"> Ann Brusseel, Algemeen Directeur Frank Noten, Directeur Onderwijs & Pedagogie
Naam associatie	-
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam opleiding (graad, kwalificatie)	Educatief graduaat in het secundair onderwijs
Afstudeerrichtingen	-
Niveau en oriëntatie	5
(Bijkomende) titel	Educatief gegradueerde in het secundair onderwijs
(Delen van) studiegebied(en)	Onderwijs
ISCED benaming van het studiegebied	ISCED-code 0114: Teacher training with subjects specialization
Opleidingsvarianten	<ul style="list-style-type: none"> Volgtijd (dag) Deeltijd (avond) LIO
Onderwijstaal	Nederlands
De vestigingen waar de opleiding wordt aangeboden	<ul style="list-style-type: none"> Brussel-Hoofdstad Diest Leuven
Studieomvang (in studiepunten)	90
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Ja
Aansluitingsmogelijkheden en mogelijke vervolgopleidingen	De afgestudeerden van de educatieve graduaatsopleiding kunnen doorstromen naar de educatieve bacheloropleiding kleuter, lager of secundair onderwijs.

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)

1. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs formuleert concrete doelstellingen, ontwerpt krachtige leeromgevingen en gebruikt passende werkvormen en evaluatiemethodieken ter ondersteuning van het leer- en ontwikkelingsproces. Hij differentieert in functie van de klasgroep en de individuele leerlingen.
2. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs geeft mee vorm aan een positief en ondersteunend leer- en leefklimaat. Hij geeft aandacht aan attitudevorming bij leerlingen en bereidt ze voor op het functioneren op de arbeidsmarkt en op maatschappelijke participatie. Hij gaat gepast om met diversiteit.
3. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs beheerst de domeinspecifieke vakinhoudelijke en vakdidactische basiskennis. Hij vertaalt deze inhouden gestructureerd en praktijkgericht naar de leerlingen en gebruikt hierbij zijn relevante praktijkervaring. Hij geeft daarbij aandacht aan een correcte en gepaste taal. Hij ondersteunt leerlingen in hun studie- en beroepskeuzeproces.
4. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs organiseert een veilige en efficiënte werk- en leeromgeving. Hij voert administratieve taken correct uit.
5. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs professionaliseert zich en past nieuwe vakgerichte ontwikkelingen toe in zijn onderwijspraktijk. Hij reflecteert kritisch op het eigen functioneren en stuurt zichzelf bij.
6. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs beheerst de basisvaardigheden om, aangepast aan de context, te communiceren met ouders met respect voor diversiteit.
7. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs neemt zijn verantwoordelijkheid op in het team en neemt deel aan het overleg rond de pedagogische en (vak)didactische aanpak. Hij neemt in het schoolteam initiatieven om het pedagogisch project mee te realiseren.
8. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs beheerst de basisvaardigheden om te communiceren met externe partners.
9. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs kan in gesprek gaan over zijn beroep en de plaats daarvan in de samenleving. Hij kan deelnemen aan het maatschappelijk debat rond onderwijskundige thema's.
10. De educatief geïndiceerde voor secundair onderwijs benadert met een open geest ontwikkelingen op sociaal-politieke, sociaal-economische, levensbeschouwelijke, cultureel-esthetische en cultureel-wetenschappelijke domeinen.

Datum validatie: 15 oktober 2018

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

De beoordeling is gebeurd door een visitatiecommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Mariëlle Geelen (*voorzitter*) had van 2001 tot 2006 diverse rollen en verantwoordelijkheden binnen Fontys Hogeschool Communicatie, waaronder kwaliteitszorgcoördinator en Hoofd Onderwijs (lid managementteam). Van 2006 tm 2012 was zij als adjunct-directeur van Fontys Hogeschool Pedagogiek verantwoordelijk voor het competentiegestuurd inrichten van twee professional bacheloropleidingen Pedagogiek en Tweedegraads Lerarenopleiding Pedagogiek (voltijd en deeltijd) op vijf locaties. Tussen 2012 en 2015 was Mariëlle plv. rector van het Koning Willem II College voor VMBO, HAVO en VWO in Tilburg. Sinds 2015 is ze werkzaam als vestigingsdirecteur HAS Hogeschool in Venlo. Ze is verantwoordelijk voor drie professional bacheloropleiding in het agro-food domein: Bedrijfskunde & Agrifoodbusiness, Toegepaste Biologie en Food Innovation.

Kristof De Coninck (*commissielid*) vatte in 2000 de geïntegreerde lerarenopleiding tot leraar lager onderwijs aan de Arteveldehogeschool te Gent aan. In 2003 werkte hij een schooljaar als leerkracht lager onderwijs. Van 2004 tot 2008 studeerde hij pedagogische wetenschappen aan de Universiteit Gent. In 2008 ging Kristof in Mechelen aan de slag als lerarenopleider in de bacheloropleiding tot leraar secundair onderwijs van Thomas More (voorheen “Katholieke Hogeschool Mechelen” en “Lessius Mechelen”). In deze opleiding verzorgde Kristof verschillende opleidingsonderdelen uit de pedagogisch-didactische leerlijn en voerde hij er een waaier aan beleidsondersteunende taken uit: stagebegeleiding, stagecoördinatie, studietoelagenbegeleiding, lid van de opleidingsraad, ... Sinds 2016 is Kristof werkzaam als adjunct-directeur van DvM Handels-, Technisch en Beroepsonderwijs in de centrumstad Aalst. Hij is er momenteel verantwoordelijk voor het pedagogisch beleid van deze school voor secundair onderwijs.

Walter Verniers (*commissielid*) studeerde Germaanse talen. Hij is 40 jaar actief in secundair onderwijs, eerst als leerkracht, later als directeur en nu als pedagogisch begeleider bij de Broeders van Liefde. Hij geeft nascholingen rond klasmanagement. Daarnaast is hij ook bestuurder van cvo KISP en lid van de opleidingsraad. Aan de Artevelde hogeschool Gent is hij lid van de resonantiegroep lerarenopleiding.

Koen Smets is student graduaat sociaal-cultureel werk bij het Centrum voor Volwassenenonderwijs Sociale School Heverlee en werkt sinds 2004 als instructeur bij Wonen en Werken Tewerkstelling.

De commissie werd bijgestaan door:

- **Liza Kozłowska**, beleidsmedewerker Vlaanderen NVAO, procescoördinator.
- **Joke Kiewiet-Kester**, Senior adviseur Onderwijsaccreditatie en -evaluatie Odion Onderzoek BV, extern secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode.

Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding

- Aanvraagdossier TNO Educatieve Graduaatsopleiding voor secundair onderwijs

Bijlagen bij het aanvraagdossier:

- Rapport partnerscholen EDUXL 2017-2018
- Domeinspecifieke leerresultaten
- Schematische koppeling tussen DLR en OLR
- Gedragsindicatoren per OLR
- Leerresultatenmatrix
- Samenhang onderwijsvisie EhB en ontwerpprincipes
- Koppeling leerlijnen aan OLR
- Generieke functieprofielen
- Jaarprogramma 2019-2020
- Afsprakenkader
- ECTS-fiches
- Personeelslijst met beknopte CV's
- Eerste inschatting benodigd aantal personeelsleden
- Overzicht van de huidige vakdidactieken en nieuwe clustering
- Foto's van de respectievelijke campussen
- Studentenvolgsysteem Castor
- Onderwijs- en examenreglement
- Toetsbeleidplan EDU

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

DLR	Domeinspecifieke Leerresultaten
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Olod	Opleidingsonderdelen
OLR	Opleidingsspecifieke Leerresultaten
TNO	Toets Nieuwe Opleiding
VOEG	Verkorte (educatieve bachelor) Opleiding & Educatieve Graduaatsopleiding

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de toetsing van de nieuwe opleiding educatief graduaat in het secundair onderwijs.

Colofon

EDUCATIEF GRADUAAT IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS
ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL
Toets nieuwe opleiding • Adviesrapport • 7299
3 januari 2019
Samenstelling: NVAO • Vlaanderen

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders

Parkstraat 28 • 2514 JK Den Haag
P.O. Box 85498 • 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
E info@nvao.net
www.nvao.net